

№1, 2018. (Випуск 44)

ISSN 2311-3383

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Серія: Географія

№1, 2018. (Випуск 44)
ISSN 2311-3383

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

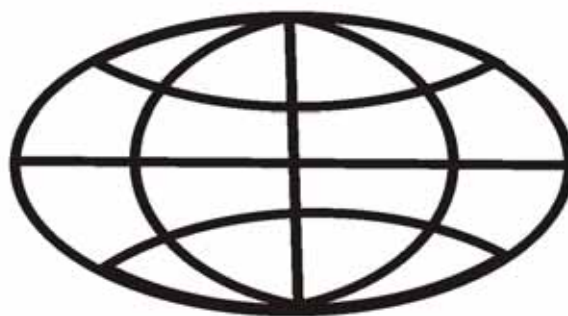
Серія: Географія

№1, 2018. (Issue 44)
ISSN 2311-3383

SCIENTIFIC NOTES

Ternopil Volodymyr Hnatyuk
National Pedagogical University

Series: Geography

ББК 26.8

Н 34

Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Тернопіль: СМП "Тайп". – №1 (випуск 44). – 2018. – 216 с.

ISSN 2311-3383

Адреса видавця: 46027, Україна, м.Тернопіль, вул. М.Кривоноса 2, каб. 130. <http://geography.tnpu.edu.ua/>

Засновано у листопаді 1997 року. Виходить 2 рази на рік.

Друкується за рішенням Вченої Ради Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Андрейчук В'ячеслав – д.геог.н., професор, Державна вища школа імені Папи Іоанна Павла II в Білій Підляській (Польща).

Брич В.Я. – д.екон.н., професор, Тернопільський національний економічний університет.

Голосов В.М. – д.геог.н., с.н.с., Московський державний університет ім. М.В. Ломоносова (Російська Федерація).

Двінських С.О. – д.геог.н., професор, Пермський державний національний дослідницький університет (Російська Федерація).

Заставецька Л.Б. – д.геог.н., професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Кавецький Ігор – д.геог.н., професор, Щецинський університет (Польща)

Ковальчук І.П. – д.г.н., професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України.

Кшеминь Казімеж – д.г.н., професор, Ягелонський університет (Польща).

Петлін В.М. – д.г.н., професор, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки.

Позняк С.П. – д.г.н., професор, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Рудько Г.І. – д.г.н., д.т.н., д.г.-м.н, професор, Державна комісія України по запасах корисних копалин.

Сивий М.Я. – д.г.н., професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Царик Л.П. – д.г.н., професор (головний редактор), Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Царик П.Л. – к.г.н., доцент (відповідальний секретар), Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

*Збірник входить до переліку наукових фахових видань ВАК України.
Свідоцтво про держреєстрацію: КВ № 15878-4350Р від 12.10.2010 р.
Затверджено рішенням Президії ВАК в якості фахового видання
наказ №1328 від 21.12.2015р.*

Збірник входить до української реферативної бази даних "Україніка наукова". Матеріали публікуються у реферативному журналі "Джерело", індексуються Google Scholar, Journal Factor, Jifactor.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

ББК 26.8

Н 34

© Тернопільський національний педагогічний університет,
імені Володимира Гнатюка, 2018

LBK 26.8

S 34

Scientific Notes Ternopil National Volodymyr Hnatyuk Pedagogical University. Series: Geography. - Ternopil: SMP "Tayp". – № 1 (Issue 44). – 2018. – 216 p.

ISSN 2311-3383

Publisher Address: 46027, Ukraine, Ternopil, st. M.Kryvonosa 2, cab. 130. <http://geography.tnpu.edu.ua/>

Founded in November 1997. So 2 times a year.

Published by the decision of the Academic Council of Ternopil National Volodymyr Hnatyuk Pedagogical University.

EDITORIAL BOARD:

Andreychuk Vyacheslav – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Pope John Paul II state school of higher education in Biala Podlaska (Poland).

Breech V.J. – Doctor of Economics, Professor, Ternopil National Economic University.

Golosov V.M. – Doctor of Geographical Sciences, Senior Research Fellow, Moscow State University named after M.V.Lomonosov (Russian Federation).

Dvinskih S.A. – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Perm State National Research University (Russian Federation).

Zastavetska L.B. – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Ternopil National Volodymyr Hnatyuk Pedagogical University.

Kavetskyi Igor – Doctor of Earth Sciences, Professor, Szczecin University (Poland).

Kovalchuk I.P. – Doctor of Geographical Sciences, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

Kshemin KazImezh – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Jagiellonian University (Poland).

Petlin V.M. – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Lesya Ukrainka Eastern European National University.

Poznyak S.P. – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Lviv National Ivan Franko University.

Rud'ko G.I. – Doctor of Geographical Sciences, Doctor of Engineering, Doctor of Geological and Mineralogical Sciences, Professor, State Committee of Ukraine on Mineral Resources.

Siviy M.Ya. – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Ternopil National Volodymyr Hnatyuk Pedagogical University.

Tsaryk L.P. – Doctor of Geographical Sciences, Professor, (editor in Chief) Ternopil National Volodymyr Hnatyuk Pedagogical University.

Tsaryk P.L. – Candidate of Geographical Sciences, docent, executive Secretary, Ternopil National Volodymyr Hnatyuk Pedagogical University.

The collection is listed as scientific professional editions of Ukraine. Certificate of state registration: KV-4350R № 15878 from 12.10.2010. Approved by the Presidium of the HAC as a professional edition order № 1328 of 21.12.2015, the collection is part of Ukrainian abstract database "Ukrainika Naukova". Materials published in a refereed journal "Dzherelo", indexed by Google Scholar, Journal Factor, Jifactor.

Authors of published material are responsible for the selection, accuracy of facts, quotations, proper names and other information.

LBK 26.8

S 34

© Ternopil National Volodymyr Hnatyuk
Pedagogical University, 2018

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МАНЕВИЦЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Здійснено комплексну оцінку можливостей розвитку туристичної інфраструктури Маневицького району Волинської області. Основне завдання статті – визначення рівня розвитку туристської інфраструктури Маневицького району та її ролі у формуванні основних засад економічного розвитку району. Проаналізовано наукові дослідження із даної тематики. Охарактеризовано суспільно-географічне положення району. Досліджено природно-ресурсний потенціал. Охарактеризовано суспільно-історичні рекреаційно-туристичні ресурси. Досліджено елементи туристичної інфраструктури району, а саме: заклади тимчасового розміщення, харчування, дозвілля та побутового обслуговування, транспортної інфраструктури, зв'язку та інформаційного забезпечення, визначено їх коефіцієнти забезпеченості. Визначено основні проблеми структурних елементів туристської інфраструктури, запропоновано можливі шляхи їх вирішення. Охарактеризовано проблемні питання, що постають у розвитку галузі туризму. Визначено першочергові заходи покращення туристської інфраструктури району. Подано висновки та перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: туризм, туристична інфраструктура, заклади тимчасового розміщення, заклади ресторанного господарства, Маневицький район, Волинська область.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний рівень розвитку соціально-економічного комплексу України спонукає робити акцент на швидке становлення туристської галузі, як важливої ланки економіки України, що з часом стане вагомим елементом наповнення загальнодержавного і регіонального бюджетів. Стимулюючи розвиток туристсько-рекреаційної сфери окремих територій, необхідно формувати передумови нормального функціонування галузі: розробляти туристичні маршрути, розширювати мережу об'єктів туризму, розбудовувати інфраструктуру, здійснювати інформаційну підтримку тощо. Актуальним питанням є дослідження сучасного стану функціонування туристської інфраструктури в регіональних господарських системах, у межах окремих адміністративно-територіальних утворень, зокрема Маневицького району Волинської області, що дасть можливість істотно підвищити інвестиційну привабливість території, дозволить вирішити низку соціальних проблем.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Дослідженням стану туристської інфраструктури в Україні займалися О.О. Бейдик, С.П. Кузик та інші науковці. Її елементи у Волинській області проаналізовані у монографії Л.М.Черчик, О.В. Міщенко, І.В. Єрко [9]. Суспільно-географічне дослідження туристської інфраструктури Волині було здійснено І.В. Єрко та Я.Б. Олійник [6], оцінка туристичної інфраструктури окремих адміністративно-територіальних одиниць Волинської області проведено З.К. Карпюк, Н.В. Чир, Р.Є. Качаровським, О.В. Антипюк [5; 7; 10; 11].

Мета і завдання, матеріал і методи досліджень. Мета досліджень полягає в оцінці

можливостей туристської інфраструктури Маневицького району Волинської області, завдання у визначенні рівня розвитку туристської інфраструктури Маневицького району та її ролі у формуванні основних засад економічного розвитку району. Матеріалами слугували власні дослідження авторів та комплексний аналіз статистичних матеріалів Головного управління статистики, Служби автомобільних доріг у Волинській області, Департаменту економічного розвитку, Управління культури, охорони здоров'я Управління екології та природних ресурсів Волинської обласної державної адміністрації. У дослідженні використовувалися методи порівняльно-географічного аналізу, статистичний, узагальнення і систематизації.

Виклад основного матеріалу і обґрунтування результатів досліджень. Волинська область потенційно має можливості стати одним з успішних туристичних регіонів України, адже край багатий пам'ятками історико-культурної спадщини, має сприятливі природно-ресурсні можливості, тому завданням фахівців у галузі туризму і рекреації є забезпечення сприятливих умов для пересування та перебування іноземних та внутрішніх туристів на волинській землі [9].

Маневицький район розташований у східній частині Волинської області і є одним із туристично привабливих регіонів області. Він утворений 17 січня 1940 р. (існував у 1940 – 1962 рр., у сучасних межах – з 4 січня 1965 р.). Площа району – 2, 265 тис. км², що становить 11,2 % території області. Загальна кількість мешканців станом на 1 січня 2016 року складає 54,5 тис. осіб (міського населення – 14,1 тис. осіб, 25,8 % від загальної його кількості, сільського – 40,4 тис. осіб, 74,2 % [3]. Густота

населення 24,1 осіб/км². В адміністративному районі знаходиться 71 населений пункт, зокрема 2 селища міського типу (Маневичі, Колки) та 69 сіл, де смт Маневичі – районний центр. Район межує на півночі – з Любешівським, на північному-заході – з Камінь-Каширським, на заході – з Ковельським, на південному-заході – Рожищенським, на півдні – з Ківерцівським районами Волинської області, на сході – з Володимирецьким та Костопільським районами Рівненської області [6; 8].

Рівень розвитку території значною мірою визначається її ресурсними можливостями. Кліматичні умови і ресурси сприятливі для здійснення рекреації і туризму упродовж року. Середньорічні температури: зимова (-4 °C), літня (+7 °C). Кількість опадів 570 мм. Варто зауважити, що період літньої рекреації дещо менший, ніж на решті території України [1; 9].

Район забезпечений водними ресурсами. У його межах налічується 20 озер загальною площею понад 207,23 га, найбільші з яких – Біле, Глибоке, Тросне, Охнич. Об'єм водної маси 5,61 млн. м³, заозерненість території 0,6%. Тут розміщено 96 ставків, функціонує рибне господарство, що вирощує форель в с. Оконськ. Привабливим в інвестиційному плані є довгострокова оренда водних плес з метою вирощування риби, раків та організації відпочинку і рибальства. Територією району протікає 21 річка, найдовшими є Стохід, Стир, Череваха, Осина, Залізниця, Піщанка, Кормин, Грушевиця тощо [9].

Район перспективний для розвитку санаторно-курортного лікування. Найбільшим придатним до лікування є родовище торфових грязей у с.Троянівка із запасами 40,0 тис.м³. У межах району розвідано 19 родовищ сапропелю або 10,0 % від загальнообласних запасів, із високим вмістом органічної речовини від 35 до 87 % (зокрема, оз. Лісовське) [8].

Перспективним є розвиток виробництва столових і мінеральних вод. На базі Маневичького джерела гідрокарбонатно-кальцієвих і магнево-кальцієвих вод загальними запасами 120 тис.м³[9].

Цінний ресурс району – значні площі лісів, що охоплюють 55 % площі району (124,3 тис. га). В районі працюють три державні та один міжгосподарський лісгоспи, державне лісомисливське господарство «Борове». На початку 2002 року на лісових угіддях району створено Черемський природний заповідник. Лісові рекреаційні ресурси сформовані зазвичай хвойними породами з домішкою дуба, які відзначаються своїми високими фітонцидними властивостями. Потенціал у лісу багаті ліку-

вальними травами, ягідниками чорниці, малини, ожини, лохини [6].

За інформацією Управління екології та охорони навколишнього природного середовища Волинської ОДА в межах Маневичького районустаном на 01.01.2015 року знаходиться 54 природоохоронних об'єкти загальною площею 16 376,18 га, зокрема загальнодержавного значення – 7 (8 068,7 га, включаючи Черемський природний заповідник площею 2 975,7 га), місцевого значення – 47 (8 307,48 га): 33 заказники (8 251,3 га): 8 лісових, 6 ботанічних, 7 загальнозоологічних, 7 ландшафтних, чотири орнітологічних і один гідрологічний, 13 пам'яток природи (46,68 га), заповідне урочище «Озеро Глибоцьке» (9,5 га).

За матеріалами Управління культури Волинської ОДА історико-культурні туристські ресурси Маневиччини включають 62 пам'ятки історії і культури, 22 пам'ятки архітектури та містобудування, 23 пам'ятки археології та 2 пам'ятки монументального мистецтва. В районі функціонує Маневичький краєзнавчий музей, відкритий у листопаді 1967 р. [1; 2; 4].

Район відзначається самобутністю: розвиваються народні промисли – писанкарство (смт. Маневичі, с. Годомичі), лозоплетіння (с. Галузія), столярство (сс. Нічогівка, Гораймівка), ткацтво (сс. Прилісне, Семки), різьба по дереву (смт Маневичі, сс. Прилісне, Граддя, Грузятин), вишивання в (смт Маневичі, смт Колки, сс. Прилісне, Велика Яблунька, Куликовичі, Семки, Боровичі) [1].

Маневичький район розташований в центрі Східного туристсько-інфраструктурного району, включає Маневичький та Оконський туристсько-інфраструктурні пункти [6, с. 103].

Туристська інфраструктура району включає такі елементи: заклади розміщення, харчування, дозвілля та побутового обслуговування, транспортну інфраструктуру, зв'язок, інформаційне забезпечення [10; 11].

За інформацією Департаменту економічного розвитку Волинської ОДА засобами тимчасового розміщення є один готель («Оскар» смт Маневичі), один мотель («Центр Діалогу Костюхнівка», с.Костюхнівка), санаторій, 8 агросадіб (смт Колки, сс. Замостя, Старий Чорторійськ, Карасин). Коефіцієнт забезпеченості засобами тимчасового розміщення є пересічним в області і становить 0,49 од./км². чим істотно поступається Шацькому (10,54 од./км²) та Луцькому (1,23 од./км²) районам. Кількість цих засобів постійно збільшується.

Для кращого розвитку засобів розміщення

району, варто збільшити кількість закладів готельного господарства вздовж основних транспортних шляхів та у віддалених населених пунктах сільської місцевості. Вони повинні містити стандартний набір послуг, враховувати потреби людей з інвалідністю, бути доступними для соціального сегменту іноземних туристів. Дієвим заходом може стати створення додаткових засобів розміщення (особливо поблизу шляхів сполучення і в лісовій зоні) на зразок кемпінгів, молодіжних таборів, агро-садиб.

Коефіцієнт забезпеченості закладами ресторанного господарства становить майже 2,78 од./км², це середній показник в області, хоча в порівнянні з Луцьким (23,74) та Іваничівським (10,23) районами істотно нижчий. Ресторанне господарство налічує 63 одиниці, з яких: один ресторан на 100 місць, 14 кафе на 489 місць, 2 бари на 102 місця, 46 їдалень на 3420 місць. Мережа підприємств ресторанного господарства є досить розгалуженою, хоча значна частина об'єктів (особливо в сільській місцевості, віддаленій від шляхів сполучення) має застарілу матеріально-технічну базу. В оптимізації закладів ресторанного господарства варто дотримуватися тенденції до ребрендингу застарілих закладів (їдалень, буфетів, закусочних) в альтернативні заклади (паби, фаст-фуди, піцерії, нічні клуби тощо) за європейським зразком.

До закладів дозвілля і розваг району належать 23 будинки культури, 33 клуби, 38 бібліотек та музеїв. Коефіцієнт забезпеченості цими закладами середній (4,15 од./км²), хоча і нижчий Луцького (10,72), Іваничівського (10,23) та Горохівського (8,79) районів, до яких слід наближатися. Кількість місць у клубних закладах – 22, бібліотечний фонд налічує, 558 книг на 100 осіб, що теж є посереднім показником. Ця підсистема інфраструктури є слабкою ланкою, оскільки більшість об'єктів потребують модернізації матеріально-технічної бази та пошуків нових форм функціонування, з урахуванням сучасного прогресу. Важливим аспектом є збереження традицій національних видів і форм дозвіллевої діяльності, введення нових інноваційних для сільської місцевості форм дозвілля (зробивши акцент на патріотичному вихованні молоді), що дозволять адаптуватися до нових умов соціального середовища.

Коефіцієнт забезпеченості торгівельними закладами високий і становить пересічно 12,80 од./км², більший тільки у Любешівському районі (12,89). Близькі до них Горохівський (11,41) та Ківерцівський (10,18) райони. При

цьому обслуговування здійснює 289 торгівельних підприємств.

Сфера побуту охоплює 135 підприємств: перукарні, комбінати побутового обслуговування, фотоательє, хімчистка, ательє з пошиття одягу, майстерні ремонту взуття, з ремонту мобільних телефонів тощо. Коефіцієнт забезпеченості становить 3,36 од./км², що менше Ковельського та Луцького районів Волинської області.

Туристські підприємства району – це дві туристичні фірми, (коефіцієнт забезпеченості – 0,13 од./км²). Спортивні об'єкти – спортивні зали, стадіони, басейн (сmt Маневичі, Колки), гімнастичні зали, футбольне поле зі штучним покриттям, тренажерні зали, бігова доріжка (сmt Маневичі).

Систему банківського обслуговування району формують 11 відділень (сmt Маневичі, Колки тощо) та філій банків, 8 банкоматів, 6 пунктів обміну валют. Найбільша мережа фінансових установ є у ПАТ «Державний ощадний банк України», ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Украсоцбанк» (UniCreditBank) (сmt Маневичі). Коефіцієнт забезпеченості цими закладами становить 0,48 од./км², досить низький показник, в порівнянні з Луцьким (19,72), гірше тільки у Локачинському (0,28), Старовижівському (0,08) та Турійському (0,33) районах. Страхування забезпечується державним оператором ринку НАСК «Оранта» (сmt Маневичі) [6].

Транспортна мережа має розгалужену сітку автодоріг та залізниці, тут розташовані автостанції (сmt Маневичі, сmt Колки) та залізничні станції (сmt Маневичі). В районі є 7 автозаправних станцій та дві станції технічного обслуговування автомобілів [2]. Коефіцієнт забезпеченості становить 0,30 та 0,08 од./км² відповідно, це пересічний показник, що значно поступається південним районам області (Іваничівському, Горохівському та Луцькому). За матеріалами Служби автомобільних доріг у Волинській області станом на 01.01.2015 р. їх загальна протяжність сягає 479,8 км (зокрема з твердим покриттям 475,3 км або 99,1 %), державного значення 155,7 км, (зокрема з твердим покриттям 155,7 км або 100 %), а місцевого значення – 324,1 (зокрема з твердим покриттям 319,6 км або 98,6 %). Дороги державного значення – це міжнародного значення 46,6 км М-07 (Київ–Ковель–Ягодин (на Люблін)), регіонального 62,8 км (Р-14 Луцьк–Ківерці–Маневичі–Любешів–Дольськ) і територіальні 46,3 км (Т-18-02 (М-07)–Маюничі–Велика Осниця–Красноволя–Колки–(Р-14)–Копилля–Рожище–Торчин–Шклин (Н-17)), що повністю

забезпечені твердим покриттям. Дороги місцевого значення – це обласні (211,9 км) та районні (112,2 км) автошляхи з твердим покриттям відповідно 210,3 і 109,3,0 км або 99,2% і 97,4%. Коефіцієнт забезпеченості транспортної доступності складає 0,21 км/км². Це досить низький у порівнянні з Луцьким (0,45), Локачинським (0,441), Іваничівським (0,44) та Горохівським (0,436) районами. Гірший показник лише у Камінь-Каширському (0,20) районі

Зв'язок забезпечується 34 поштовими відділеннями УДППЗ «Укрпошта», двома відділеннями «Нової Пошти» (сmt Маневичі, сmt Колки), сервісного центру ПАТ «Укртелеком» та операторами мобільного зв'язку компаній ПрАТ «МТС Україна» і ЛФ ПрАТ «Київстар» (сmt Маневичі).

Основними проблемами транспортної інфраструктури та зв'язку району є невідповідність транспортно-експлуатаційних характеристик автомобільних доріг сільської місцевості (віддалених від доріг державного значення) сучасним європейським вимогам, неузгодженням їх розвитку з темпами автомобілізації області, що позначається на зниженні пропускної спроможності основних автошляхів. Недостатнім також є забезпечення покриття мобільним зв'язком, особливо у сільській місцевості.

Проблемними питаннями, що постають у розвитку галузі туризму є нерівномірне забезпечення інфраструктурними об'єктами відповідного рівня по території району, особливо в сільській місцевості (основні об'єкти зосереджені в райцентрі та сmt Колки), та інформаційне забезпечення найбільш привабливих для відвідування туристами об'єктів культурної спадщини та природно-заповідного фонду; недостатній розвиток сільського зеленого туризму у віддалених населених пунктах; слабе забезпечення поширення інформації про туристсько-рекреаційні можливості, мала кількість засобів розміщення у лісовій зоні, малі темпи ребрендингу об'єктів ресторанного господарства, сфери розваг та зв'язку (зокрема, погане функціонування мережі Інтернет) на селі.

Для покращення матеріально-технічної бази туристської інфраструктури, необхідності залучення інвестицій для подальшого розвитку, задоволення потреб галузі у висококваліфікованих кадрах (зокрема місцевих), нарощування обсягів наданих туристських послуг (за рахунок їх розширення), ефективної рекламно-інформаційної діяльності варто розробити та

втілити довготривалу Стратегію розвитку туристської галузі району, окремо окресливши в ній шляхи вирішення цих проблем. Серед першочергових заходів її розвитку можна виділити: 1) побудову та реконструкцію належних місць зупинок для туристів (зокрема для осіб з обмеженими можливостями), облаштування рекреаційних зон, місць санаторного лікування об'єктів культурної спадщини та природно-заповідного фонду; 2) розширення мережі агросадиб у сільській місцевості; 3) збільшити періодичність проведення прес-турів для засобів масової інформації, туристських компаній; 4) покращення сервісних умов закладів ресторанного господарства, провівши повну їх модернізацію; 5) встановлення інформаційних таблиць-вказівників із короткими довідками про туристичні об'єкти та QR кодами; 6) залучення значних обсягів інвестицій у розвиток інфраструктури галузі, пошук альтернативних, зокрема іноземних та грантових джерел фінансування; 7) збільшення кількості, побудова нових та реконструкція вже існуючих об'єктів сервісної транспортної інфраструктури, що відповідають європейським стандартам; 8) створення туристських інформаційних центрів на базі музейних закладів та на територіях об'єктів природно-заповідного фонду; 9) забезпечення галузі кваліфікованими спеціалістами туристичного менеджменту, екскурсійної діяльності та готельного господарства, залучення робітників із знанням іноземної мови; 10) розробка нових та удосконалення вже існуючих трансрегіональних туристських маршрутів (зокрема екологічних велосипедних туристських маршрутів у межах ПЗФ), забезпечення їх картографічним супроводом, GPS-навігацією.

Висновки. Вигідне географічне розташування Маневицького району сприяє розбудові туристської інфраструктури, що відповідно підвищує частку туризму як галузі в економіку району. Ступінь сформованості туристської інфраструктури району є досить значним, хоча кожна ланка потребує окремого, комплексного, системного підходу щодо вдосконалення, реформування та розбудови інфраструктури обслуговування туристів на належному європейському рівні. В процесі трансформації слід використати новітні світові тенденції в розвитку галузі туризму із залученням сучасних нанотехнологій та інформаційних систем, що дозволить в короткий термін забезпечити довготривалу фінансову стабільність і вирішення ряду соціальних проблем району.

Література:

1. Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 112 с.
2. Волинь туристам: [карта до Євро-2012] : авт. Колектив : Ф. В. Зузук, З. К. Карпюк, О. В. Антипюк, О. Л. Димшиць, Л. К. Колошко, Р. Є. Качаровський; Лабораторія краєзнавчих атласів Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Ред.-вид. від. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2012. – 1 к. (2арк.).
3. Головне управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
4. Інформаційний потенціал туристських карт для популяризації рекреаційних можливостей регіону (на прикладі карти «Волинь – туристам») / Зоя Карпюк, Роман Качаровський, Олена Антипюк, Леся Колошко // Матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 9. – С. 23–27.
5. Карпюк З. К. Туристська привабливість Локачинського району Волинської області // З. К. Карпюк, Р. Є. Качаровський, О. В. Антипюк // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Тенденції розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації»: зб. наук. пр. – Ужгород, 2017. – С.29-32. м. Ужгород, 27 – 28 квітня 2017 р.
6. Олійник Я.Б. Суспільно-географічне дослідження туристичної інфраструктури Волинської області : монографія / Я.Б. Олійник, І.В. Єрко. – Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2014. – 164 с.
7. Просторово-територіальні особливості розміщення природних та історико-культурних об'єктів вздовж основних елементів транспортної інфраструктури Волині / З. К. Карпюк, Р. Є. Качаровський, О. В. Антипюк, Л. К. Колошко // International Scientific and Practical Conference «WORLD SCIENCE». – № 1(5). – Vol. 5. – January 2016. – P. 80–88. – [Proceedings of the IInd International Scientific and Practical Conference «Scientific and Practical Results in 2015. Prospects for Their Development (December 23–24, 2015, Abu-Dhabi, UAE)»].
8. Черчик Л. М. Рекреаційні ресурси: теорія та методологія : навч. посіб. / Л. М. Черчик. – Луцьк : ЛНТУ, 2009. – С. 14–24.
9. Черчик Л.М. Туристично-рекреаційний комплекс Волинської області: передумови розвитку : монографія. Частина 1 / Л.М. Черчик, О.В. Міщенко, І.В. Єрко. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2014. – 128 с.
10. Чир Н. В. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку туристської інфраструктури Любомльського району Волинської області / Н. В. Чир, Р. Є. Качаровський, О. В. Антипюк // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2017. – № 14. – С. 88–92.
11. Чир Н. В. Туристична інфраструктура як складова туристично-рекреаційного потенціалу Старовижівського району Волинської області / Н.В.Чир, Р.Є. Качаровський // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації»: зб. наук. пр. – Кіровоград, 2016. – С. 339-347.

References:

1. Atlas istorii kultury Volynskoi oblasti / vidp. red. F. V. Zuzuk. – Lutsk : Red.-vyd. vid. «Vezha» Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky, 2008. – 112 s.
2. Volyn turistam: [karta do Yevro-2012] : avt. Kolektyv : F. V. Zuzuk, Z. K. Karpiuk, O. V. Antypiuk, O. L. Dymshyts, L. K. Koloshko, R. Ye. Kacharovskiy; Laboratoriia kraieznachnykh atlasiv Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky. – Lutsk : Red.-vyd. vid. Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky, 2012. – 1 k. (2ark.).
3. Holovne upravlinnia statystyky u Volynskii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
4. Informatsiyni potentsial turystykykh kart dlia populiaryzatsii rekreatsiynykh mozhlyvostei rehionu (na prykladi karty «Volyn – turistam») / Zoia Karpiuk, Roman Kacharovskiy, Olena Antypiuk, Lesia Koloshko // Materialy IX Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. «Tendentsii ta perspektivy rozvytku nauky i osvity v umovakh hlobalizatsii»: zb. nauk. pr. – Pereiaslav-Khmelnyskiy, 2015. – Vyp. 9. – S. 23–27.
5. Karpiuk Z. K. Turystska pryvablyvist Lokachynskoho raionu Volynskoi oblasti // Z. K. Karpiuk, R. Ye. Kacharovskiy, O. V. Antypiuk // Materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Tendentsii rozvytku turystychnoi industrii v umovakh hlobalizatsii»: zb. nauk. pr. – Uzhhorod, 2017. – S.29-32. m. Uzhhorod, 27 – 28 kvitnia 2017 r.
6. Oliinyk Ya.B. Suspilno-heografichne doslidzhennia turystychnoi infrastruktury Volynskoi oblasti : monohrafiia / Ya.B. Oliinyk, I.V. Yerko. – Lutsk : PrAT «Volynska oblasna drukarnia», 2014. – 164 s.
7. Prostorovo-terytorialni osoblyvosti rozmishchennia pryrodnykh ta istoryko-kulturnykh ob'ektiv vzdovzh osnovnykh elementiv transportnoi infrastruktury Volyni / Z. K. Karpiuk, R. Ye. Kacharovskiy, O. V. Antypiuk, L. K. Koloshko // International Scientific and Practical Conference «WORLD SCIENCE». – № 1(5). – Vol. 5. – January 2016. – P. 80–88. – [Proceedings of the IInd International Scientific and Practical Conference «Scientific and Practical Results in 2015. Prospects for Their Development (December 23–24, 2015, Abu-Dhabi, UAE)»].
8. Cherchyk L. M. Rekreatsiini resursy: teoriia ta metodolohiia : navch. posib. / L. M. Cherchyk. – Lutsk : LNTU, 2009. – S. 14–24.
9. Cherchyk L.M. Turystychno-rekreatsiyni kompleks Volynskoi oblasti: peredumovy rozvytku : monohrafiia. Chastyna 1 / L.M. Cherchyk, O.V. Mishchenko, I.V. Yerko. – Lutsk : Shhidnoievropeyskiyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky, 2014. – 128 s.
10. Chyr N. V. Otsinka suchasnoho stanu ta perspektiv rozvytku turystskoi infrastruktury Liuboml'skoho raionu Volynskoi oblasti / N. V. Chyr, R. Ye. Kacharovskiy, O. V. Antypiuk // Pryroda Zakhidnoho Polissia ta prylehlykh terytorii : zb. nauk. pr. / za zah. red. F. V. Zuzuka. – Lutsk : PP Ivaniuk V.P., 2017. – № 14. – S. 88–92.
11. Chyr N. V. Turystychna infrastruktura yak skladova turystychno-rekreatsiinoho potentsialu Starovyzhivskoho raionu Volynskoi oblasti / N.V.Chyr, R.Ye. Kacharovskiy // Materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Teoretychni i prykladni napriamky rozvytku turyzmu ta rekreatsii»: zb. nauk. pr. – Kirovohrad, 2016. – S. 339-347.

Аннотация:

Чир Н.В., Єрко І.В., Качаровський Р.Є., Антипюк Е.В. ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ МАНЕВИЦКОГО РАЙОНА ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ.

Осуществлена комплексная оценка возможностей развития туристической инфраструктуры Маневичского района Волынской области. Основное задание статье – определение уровня развития туристской

інфраструктури Маневицького району і її ролі в формуванні основних принципів економічного розвитку району. Проаналізовані наукові дослідження з даної тематики. Охарактеризовано общественно географічне положення району. Досліджено природно-ресурсний потенціал. Охарактеризовано общественно-історичні рекреаційно-туристичні ресурси. Досліджено елементи туристичної інфраструктури району, а саме: заведення тимчасового розміщення, харчування, дозвілля і побутового обслуговування, транспортної інфраструктури, зв'язі та інформаційного забезпечення, визначено їх коефіцієнти забезпеченості. Визначено основні проблеми структурних елементів туристичної інфраструктури, запропоновано можливі шляхи їх вирішення. Охарактеризовано проблемні питання, які виникають в розвитку галузі туризму. Визначено заходи покращення туристичної інфраструктури району. Подано висновки та перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: туризм, туристична інфраструктура, заведення тимчасового розміщення, заведення ресторанного господарства, Маневицький район, Волинська область.

Abstract:

Chir N.V., Yerko I.V., Kacharovsky R.E., Antypuk O. V. PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF THE TOURISM INFRASTRUCTURE IN MANEVYCHI DISTRICT OF VOLYN REGION.

Complex evaluation of the opportunities of tourism infrastructure development in Manevychi district of Volyn region was realized. The main task of the article is to determine the level of the tourism infrastructure development in Manevychi district and its role in forming of the main principles of economic development of the district. Scientific researches of this themes were analyzed. Socially-geographical location of the district was described. It was researched the naturally-resourceful potential. Socially-historical, recreational and tourist resources were characterized. It was researched the elements of tourism infrastructure in district namely: establishments of temporary accomodation, nutrition, leasure and everyday serving, transport infrastructure, communication and providing with information and the coefficients of their providing were determined. Main problems of sructural elements of tourism infrastructure were determined and possible ways of its solution were offered. Problem questions arising in tourism development were characterized. Immediate measures of tourism infrastructure improvement in district were determined. Conclusions and prospects of further research were given.

The advantageous geographical location of the Manevitsky district contributes to the development of tourist infrastructure, which accordingly increases the share of tourism as an industry in the region's economy. The degree of formation of the tourist infrastructure of the district is quite significant, although each link requires a separate, integrated, systematic approach to improving, reforming and developing the infrastructure of tourist services at the proper European level. In the process of transformation, the latest trends in the development of the tourism industry with the use of modern nanotechnologies and information systems should be used, which will allow, in the short term, to ensure long-term financial stability and address a number of social problems in the area.

Key words: tourism, tourism infrastructure, establishments of temporary accomodation, establishments of restaurant economy, Manevychi district, Volyn region.

Надійшла 15.05.2018р.

УДК [911.3:338.48-44(1-22)](1-192.2)

Вероніка ГРИЦКУ

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРІВ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ З МЕТОЮ УДОСКОНАЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТРАНСКОРДОННИХ РЕГІОНАХ

В статті обґрунтовані засади формування кластерів сільського зеленого туризму як виду зайнятості та соціально-економічної діяльності на селі у транскордонних регіонах. За методом Варда побудована та проаналізована дендограма для адміністративних районів Чернівецької області. Здійснений аналіз та дана оцінка туристичним ресурсам у транскордонному регіоні. Проаналізована територіальна структура природно-заповідного фонду в Чернівецькій області. Згідно з алмазом Портера складена компонентна структура кластеру сільського зеленого туризму «Гостинна Буковина». Створена та проаналізована схема механізму співпраці кластеру з органами державної влади та структурними підрозділами.

Ключові слова: кластер, сталий розвиток, сільський зелений туризм, зайнятість, туристичні ресурси.

Постановка проблеми. У регіонах транскордонного співробітництва з переважачим сільським населенням гірських та передгірських територій, до яких відноситься Чернівецька область, важливе значення має формування альтернативних видів зайнятості на селі. Йдеться про малі харчові переробні підприємства, народні промисли й ремесла, заклади культури і мистецтв, соціальної

інфраструктури, туристичні підприємства. Серед них особливе місце займає сільський зелений туризм як вид зайнятості та соціально-економічної діяльності. Він переконливо довів, що є важливим чинником розв'язання соціально-економічних проблем сільських громад та сільських територій. На це вказують і практики, і науковці. Дослідженням сільського зеленого туризму займалися та

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

1. **Агабалаев Гафгаз Магомедали огли** – докторант інституту географії НАН Азербайджану, Баку, Азербайджан.
2. **Аманов Рауф Ризван огли** – докторант інституту географії НАН Азербайджану, Баку, Азербайджан.
3. **Андрушко Світлана Володимирівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри геології та географії УО «Гомельський державний університет імені Ф. Скорини».
4. **Антипюк Олена Володимирівна** – інженер II категорії навчальної лабораторії краснавччих атласів кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.
5. **Багирли Сара** – докторант Азербайджанського університету туризму та менеджменту, Баку, Азербайджан.
6. **Бандалиев Вугар Нураддин оглы** – дисертант Інституту географії імені академіка Г.А. Алієва НАН Азербайджану, Баку, Азербайджан.
7. **Білоус Вікторія Анатоліївна** – магістр географії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
8. **Брич Василь Ярославович** – доктор економічних наук, професор кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу, проректор з науково-педагогічної роботи, Тернопільський національний економічний університет.
9. **Вацеба Володимир Ярославович** – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
10. **Вітенко Ігор Михайлович** – кандидат географічних наук, доцент, заступник директора з науково-методичної роботи та міжнародного співробітництва Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.
11. **Грицьку Вероніка Степанівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
12. **Даниленко Вікторія Анатоліївна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу, Тернопільський національний економічний університет.
13. **Дністрянський Мирослав Степанович** – доктор географічних наук, професор кафедри географії України Львівського національного університету імені Івана Франка.
14. **Дударчук Катерина Дмитрівна** – кандидат географічних наук, викладач кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
15. **Єрмо Ірина Володимирівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки.
16. **Заставецька Леся Богданівна** – доктор географічних наук, професор кафедри географії та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
17. **Зейко Віталій Олегович** – аспірант географічного факультету Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки.
18. **Карабінюк Микола Миколайович** – аспірант кафедри фізичної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.
19. **Качаровський Роман Євгенович** – інженер II категорії навчальної лабораторії краснавччих атласів кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.
20. **Косташук Іван Іванович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
21. **Кузик Ігор Романович** – аспірант кафедри геокології та методики викладання екологічних дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
22. **Кузишин Андрій Васильович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України і туризму, декан географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
23. **Лещук Ірина** – магістрант першого року навчання географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.
24. **Лисенко Валерій Іванович** – доктор біологічних наук, професор кафедри екології та охорони навколишнього середовища Таврійського державного агротехнологічного університету (м. Мелітополь, Запорізька область).
25. **Мазур Володимир Степанович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу, Тернопільський національний економічний університет.
26. **Мартинюк Віталій Олексійович** – кандидат географічних наук, професор кафедри екології, географії та туризму, Рівненський державний гуманітарний університет.
27. **Мельник Анатолій Васильович** – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.
28. **Мельничук Михайло Михайлович** – кандидат географічних наук, доцент, декан географічного факультету Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки.
29. **Мирон Інна Василівна** – старший викладач кафедри географії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.
30. **Моргацький Владислав Миколайович** – студент кафедри географії України Львівського національного університету імені Івана Франка.
31. **Новицька Світлана Романівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри геокології та методики викладання екологічних дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
32. **Питуляк Микола Васильович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
33. **Питуляк Мирослава Романівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
34. **Продан Ірина Олегівна** – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу, Тернопільський національний економічний університет.

35. **Ріпа Владислав Михайлович** – студент географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
36. **Ровенчак Іван Ілліч** – доктор географічних наук, професор кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.
37. **Рудакевич Іван Романович** – кандидат географічних наук, асистент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
38. **Рудакевич Іван Романович** – кандидат географічних наук, викладач кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
39. **Смалійчук Анатолій Дмитрович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.
40. **Філоленко Ірина Миколаївна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.
41. **Філоненко Юрій Миколайович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.
42. **Царик Любомир Петрович** – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри геоecології та методики викладання екологічних дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
43. **Царик Петро Любомирович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
44. **Чабанчук Валентина Юрївна** – аспірант географічного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.
45. **Чебанова Юлія Василівна** – аспірант кафедри екології та охорони навколишнього середовища Таврійського державного агротехнологічного університету (м. Мелітополь, Запорізька область).
46. **Чир Надія Вікторівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри туризму ДВНЗ «Ужгородський національний університет».
47. **Шовкун Тетяна Миколаївна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.
48. **Янковська Любов Володимирівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри геоecології та методики викладання екологічних дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

INFORMATION ABOUT AUTHORS

1. **Agabalaev Gafhaz** – doctoral student at the Institute of Geography of the National Academy of Sciences of Azerbaijan, Baku, Azerbaijan.
2. **Amanov Rauf** – doctoral student at the Institute of Geography of the National Academy of Sciences of Azerbaijan, Baku, Azerbaijan.
3. **Andrushko Svetlana** – Ph.D in geographical sciences, associate professor of the department of geology and geography of Francisk Skorina Gomel State University, Republic of Belarus.
4. **Antypiuk Olena** – Engineer of the II category of the educational laboratory of local lore atlases, Department of physical Geography Eastern European Lesya Ukrainka National University.
5. **Bahyrlly Sara** – doctoral student of the Azerbaijan University of Tourism and Management, Baku, Azerbaijan.
6. **Bandalyev Vuhar** – a dissertation at the Institute of Geography named after Academician G.A. Aliyev National Academy of Sciences of Azerbaijan, Baku, Azerbaijan.
7. **Brych Vasyly** – Doctor of Economics, professor of the Department of International Tourism and Hospitality, Vice-rector for scientific and pedagogical activity. Ternopil National Economic University.
8. **Bilous Victoria** – Master of Geography, Chernivtsi National University named after Yuriy Fed'kovych.
9. **Chabanchuk Valentyna** – Postgraduate student Department of Geography, Eastern European Lesya Ukrainka National University.
10. **Chyr Nadiya** – PhD of Geographical Sciences, Associate Professor, Department of Geography Uzhhorod national university.
11. **Danylenko Viktoriia** – PhD of Economic, Associate professor of the Department of International Tourism and Hospitality, Ternopil National Economic University.
12. **Dnistrianskyi Myroslav** – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Department of geography of Ukraine Lviv National Ivan Franko University.
13. **Dudarchuk Kateryna** – PhD of Geographical Sciences, Lecturer, Department of geography Ukraine and tourism Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
14. **Filolenko Iryna** – PhD of Geographical Sciences, associate professor, Department of geography Nizhyn Mikola Gogol State University.
15. **Filonenko Yurii** – PhD of Geographical Sciences, associate professor, Department of geography Nizhyn Mikola Gogol State University.
16. **Hrytsku Veronika** – PhD of Geographical Sciences, Associate Professor, Department of Economic Geography and Environmental Management Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University.
17. **Ierko Irina** – Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor of Department of Tourism and hotel Industry of Eastern European Lesya Ukrainka National University.
18. **Kacharovs'ky Roman** – Engineer of the II category of the educational laboratory of local lore atlases, Department of physical Geography Eastern European Lesya Ukrainka National University.
19. **Karabinyuk Mykola** – Postgraduate student Lviv National Ivan Franko University..
20. **Kostashchuk Ivan** – PhD of Geographical Sciences Associate Professor, Department of Geography of Ukraine and Regional Studies, Chernivtsi National University named after Yuriy Fed'kovych.

21. **Kuzyk Ihor** – Postgraduate student Department of Geoecology and methods of teaching environmental sciences Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
22. **Kuzyshyn Andrii** – PhD of Geographical Sciences, associate professor, Department of geography Ukraine and tourism Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
23. **Leshchuk Iryna** – Magister of the first year of study at the Faculty of Geography Lviv National Ivan Franko University.
24. **Martyniuk Vitalii** – PhD of Geographical Sciences, Professor of the Department of Ecology, Geography and Tourism, Rivne State University of Humanities
25. **Mazur Volodymyr** – PhD of Economic, Associate professor of the Department of International Tourism and Hospitality, Ternopil National Economic University.
26. **Melniychuk Mykhailo** – PhD of Geographical Sciences, Associate Professor, Department of Geography, Eastern European Lesya Ukrainka National University.
27. **Melnyk Anatolii** – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Head at the Department of physical geography Lviv National Ivan Franko University.
28. **Morhatskyi Vladyslav** – student Department of geography of Ukraine Lviv National Ivan Franko University.
29. **Myron Inna** – lecturer, Department of geography Nizhyn Mikola Gogol State University.
30. **Novyts'ka Svitlana** – PhD of Geographical Sciences, Lecturer, Department of Geoecology and methods of teaching environmental sciences Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
31. **Prodan Iryna** – PhD of Economic, senior lecturer of the Department of International Tourism and Hospitality, Ternopil National Economic University.
32. **Pytulyak Mykola** – PhD of Geographical Sciences, Associate Professor, Department of Geography and methods of teaching Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
33. **Pytulyak Myroslava** – PhD of Geographical Sciences, Associate Professor, Department of Geography and methods of teaching Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
34. **Ripa Vladyslav** – student, Kyiv National Taras Shevchenko University
35. **Rovenchak Ivan** – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Department economic and human geography Lviv National Ivan Franko University.
36. **Rudakevych Ivan** – PhD of Geographical Sciences, Lecturer, Department of geography Ukraine and tourism Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
37. **Rudakevych Ivan** – PhD of Geographical Sciences, Lecturer, Department of geography Ukraine and tourism Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
38. **Shovkun Tetiana** – PhD of Geographical Sciences, associate professor, Department of geography Nizhyn Mikola Gogol State University.
39. **Smaliichuk Anatolii** – PhD of Geographical Sciences, associate professor, Department of physical geography Lviv National Ivan Franko University.
40. **Tsaryk Lyubomyr** – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Head at the Department of Geoecology and methods of teaching environmental sciences Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
41. **Tsaryk Petro** – PhD of Geographical Sciences, Associate professor, Department of geography Ukraine and tourism Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
42. **Valerij Lysenko** – Doctor of Science in biology, Full Professor chair of ecology and environmental protection Tavria State Agrotechnological University, Melitopol.
43. **Vitenko Ihor** – PhD of Geographical Sciences, Associate Professor, Deputy Director for Scientific and Methodological Work and International Cooperation of the Ternopil Region Communal Institute of Postgraduate Pedagogical Education.
44. **Wateba Vladimir** – PhD of Geographical Sciences, associate professor. Department of Economic Geography and Ecological Management, Chernivtsi National University named after Yuriy Fed'kovych, Head of the Department;
45. **Yankovs'ka Lyubov** – PhD of Geographical Sciences, Associate Professor, Department of Geoecology and methods of teaching environmental sciences Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
46. **Yulia Chebanova** – graduate student, chair of ecology and environmental protection Tavria State Agrotechnological University, Melitopol.
47. **Zastavetska Lesia** – Doctor of Geographical Sciences, Professor, Department of Geography and methods of teaching Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.
48. **Zeiko Vitalii** – Postgraduate student Department of Geography, Eastern European Lesya Ukrainka National University.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЇ

Ігор ВІТЕНКО, Любов ЯНКОВСЬКА, Любомир ЦАРИК. ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-КРАЄЗНАВЧИЙ ПРОЕКТ “ТВІЙ РІДНИЙ КРАЙ”: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ	4
Вугар БАНДАЛИЕВ. ЮРТОВАЯ ПАМ'ЯТЬ ТЮРКСКИХ НАРОДОВ	9

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ

Валерій ЛИСЕНКО, Юлія ЧЕБАНОВА. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАТУРАЛЬНИХ ЛАНДШАФТНИХ КОМПЛЕКСІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	16
Світлана АНДРУШКО. ФОРМИРОВАНИЕ СТРУКТУРЫ ПРИРОДНО-АНТРОПОГЕННЫХ ЛАНДШАФТОВ ГОМЕЛЬСЬКОГО ПОЛЕСЬЯ	24
Микола КАРАБІНОК, Анатолій МЕЛЬНИК. ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ СУБАЛЬПШЬСЬКОГО І АЛЬПШЬСЬКОГО ВИСОКОГР'Я ЛАНДШАФТУ ЧОРНОГОРА	32

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Леся ЗАСТАВЕЦЬКА, Катерина ДУДАРЧУК. СУЧАСНІ РИСИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	41
Ірина ЛЕЩУК, Іван РОВЕНЧАК. ГЕОГРАФІЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	45
Владислав МОРГАЦЬКИЙ, Мирослав ДНІСТРЯНСЬКИЙ. ГЕОСТРАТЕГІЧНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ В РЕГІОНІ ЗАХІДНІ БАЛКАНИ У КОНТЕКСТІ НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЙ	51
Андрій КУЗИШИН. ГЕОПРОСТОРОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ОБЛАСТЕЙ КАРПАТСЬКО-ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ	64
Іван РУДАКЕВИЧ. КАРТОГРАФІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОТОКІВ У МІСТІ ТЕРНОПІЛЬ	71
Владислав РІПА, Ірина ФІЛОНЕНКО, Юрій ФІЛОНЕНКО. КАТАЛОНСЬКИЙ СЕПАРАТИЗМ – ВИКЛИК ЄДНОСТІ ІСПАНІЇ ТА ЄВРОПИ	80
Іван КОСТАЩУК, Володимир ВАЦЕБА, Вікторія БІЛОУС. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЕСІЙНОГО ПРОСТОРУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	88
Гафгаз АГАБАЛАЕВ. ИЗМЕНЕНИЕ ОТРАСЛЕВОЙ СТРУКТУРЫ СЕЛЬСЬКОГО ХОЗЯЙСТВА В ШЕКИ-ЗАКАТАЛЬСКОМ ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЙОНЕ И ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	96
Рауф АМАНОВ. ПРОБЛЕМЫ ДЕМОГРАФИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И РАССЕЛЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ СЕВЕРНЫХ ПРИГРАНИЧНЫХ РАЙОНОВ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (на примере Губа-Хачмазского экономического района)	102

РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ І ТУРИЗМ

Василь БРИЧ, Володимир МАЗУР, Вікторія ДАНИЛЕНКО, Ірина ПРОДАН. УДОСКОНАЛЕННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ІНФРАСТРУКТУРИ ТУРИЗМУ	108
Михайло МЕЛЬНІЙЧУК, Віталій ЗЕЙКО. ВІКОВІ ТА СОЦІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ ТА МОЛОДІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	112
Надія ЧИР, Ірина ЄРКО, Роман КАЧАРОВСЬКИЙ, Олена АНТИПЮК. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МАНЕВИЦЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	118
Вероніка ГРИЦКУ. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРІВ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ З МЕТОЮ УДОСКОНАЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТРАНСКОРДОННИХ РЕГІОНАХ	123
Сара БАГИРЛИ. ВОЗМОЖНОСТИ ЛЕЧЕБНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА СВ'ЯЗАННЫЕ С ПЕЩЕРНЫМ ТУРИЗМОМ НА ПРИМЕРЕ ДУЗДАГА	132

КОНСТРУКТИВНА ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОЕКОЛОГІЯ

Віталій МАРТИНЮК. ОЦІНКА ГЕОЕКОЛОГІЧОГО СТАНУ ПРИРОДНО-АНТРОПОГЕННОЇ ОЗЕРНО-БАСЕЙНОВОЇ СИСТЕМИ	137
Михайло МЕЛЬНІЙЧУК, Валентина ЧАБАНЧУК. НАСЛІДКИ АНТРОПОГЕННОГО ВПЛИВУ НА ЛІСОВІ ЛАНДШАФТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	146
Любов ЯНКОВСЬКА. РАЙОНУВАННЯ ЯК МЕТОД ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	155

Світлана НОВИЦЬКА. ПІДХОДИ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ЛАНДШАФТНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ (НА МАТЕРІАЛАХ НОВИКІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ЗБАРАЗЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	160
Тетяна ШОВКУН, Інна МИРОН. ЯКІСТЬ ПИТНОЇ ВОДИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СТАН З ДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	167
РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНА ПРИРОДИ	
Любомир ЦАРИК, Петро ЦАРИК. ПРО ВИКОРИСТАННЯ БАСЕЙНОВОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНИ ПРИРОДИ	174
Анатолій СМАЛІЙЧУК. ДИНАМІКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСТКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ: ПРОСТОРОВА СТРУКТУРА ТА ЧИННИКИ	180
Мирослава ПИТУЛЯК, Микола ПИТУЛЯК. ЗЕМЕЛЬНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	190
Ігор КУЗИК. ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	196
ПОСТАТІ, ПОДІЇ, ПОВІДОМЛЕННЯ	
ПРОФЕСОР СТЕПАН ПОЗНЯК – ВИДАТНА ПОСТАТЬ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ҐРУНТОЗНАВСТВА	202
ДО ЮВІЛЕЮ НАЗРУКА МИКОЛИ МИКОЛАЙОВИЧА	204
ВТРАТИ	
МІСЯ ЛЮБИТИ ПРИРОДУ І ЛЮДЕЙ (СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА БАЙРАК ОЛЕНИ МИКОЛАЇВНИ ПРИСВЯЧЕНО)	206
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	210

CONTENT

HISTORY AND METHODOLOGY OF GEOGRAPHY

Ihor VITENKO, Ljubov YANKOVSKA, Lubomyr TSARYK. REGIONAL ECOLOGICAL PROJECT "YOUR NATIVE LAND": HISTORY AND MODERN ACHIEVEMENTS	4
Vuhar BANDALIYEV. THE LAND MEMORU OF THE TURKISH NATION	9

PHYSICAL GEOGRAPHY

Valerij LYSENKO, Yulia CHEBANOVA. GENERAL CHARACTERISTICS OF NATURAL LANDSCAPE COMPLEXES OF ZAPORIZHIA REGION	16
Svetlana ANDRUSHKO. THE FORMATION OF THE STRUCTURE OF NATURAL-ANTHROPOGENIC LANDSCAPES OF GOMEL POLESIE	24
Mykola KARABINIUK, Anatoliy MELNYK. HISTORY OF STUDYING OF THE NATURAL TERRITORIAL COMPLEXES OF THE SUBALPINE AND ALPINE HIGHLANDS OF LANDSCAPE OF CHORNOHORA	32

ECONOMIC AND HUMAN GEOGRAPHY

Lesia ZASTAVETSKA, Kateryna DUDARCHUK. MODERN FEATURES OF TRANSFORMATION OF AGRICULTURE OF TERNOPIL REGION	41
Irina LESCHUK, Ivan ROVENCHAK. GEOGRAPHY OF FOREIGN ECONOMIC RELATIONSHIP OF UKRAINE AND THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION	45
Vladyslav MORHATSKIY, Myroslav DNISTRIJANSKYJ. GEOSTRATEGIC INTERESTS OF UKRAINE IN THE WESTERN BALKANS REGION IN THE CONTEXT OF NEW GEOPOLITICAL REALITIES	51
Andryj KUZYSHYN. GEOSPATIAL DIFFERENTIATION OF THE SOCIAL SPHERE ELEMENTS OF THE CARPATHIAN-PODILLIA REGION	64
Ivan RUDAKEYYCH. CARTOGRAPHIC MODELING OF TRANSPORT FLOWS IN TERNOPIL	71
Vladislav RIPA, Irina FILONENKO, Yuri FILONENKO. CATALONIAN SEPARATISM IS A CHALLENGE FOR UNITY OF SPAIN AND EUROPE	80
Ivan KOSTASCHUK, Volodymyr VATSEBA, Victoria BILOUS. SOCIAL-GEOGRAPHIC RESEARCH OF CONFESSIONAL SPACE OF KHMELNYTSK REGION	88
Gafhaz AGABALAEV. CHANGES IN THE SECTORAL STRUCTURE OF AGRICULTURE IN THE SHEKI-ZAGATALA ECONOMIC REGION AND THE PROBLEMS OF ENSURING FOOD SECURITY	96
Rauf AMANOV. PROBLEMS OF DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT AND POPULATION SETTLEMENT IN THE NORTHERN BORDER AREAS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN (IN THE CASE OF GUBA-KHACHMAZ ECONOMIC REGION)	102

RECREATIONAL GEOGRAPHY AND TOURISM

Vasyl BRYCH, Volodymyr MAZUR, Viktoriia DANYLENKO, Iryna PRODAN. IMPROVEMENT OF TOURISM INFRASTRUCTURE CONCEPTS	108
Mykhailo MELNICHUK, Vitalii. ZEIKO. AGE AND SOCIAL FEATURES OF TOURISM ACTIVITY SCHOOLCHILDREN AND YOUTH IN VOLYN REGION	112
Nadiya CHIR, Irina YERKO, Roman KACHAROVSKY, Olena ANTYPIUK. PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF THE TOURISM INFRASTRUCTURE IN MANEVYCHI DISTRICT OF VOLYN REGION	118
Veronica GRYTSKU. SOCIAL-GEOGRAPHIC BASES OF RURAL GREEN TOURISM CLUSTER FORMATION TO HELP IMPROVE TOURISM ACTIVITY IN TRANS-BORDER REGIONS	123
Sara BAGIRLI. OPPORTUNITIES OF TREATMENT AND RELAXING TOURISM RELATED TO SPLETOTOURISM ON THE EXAMPLE OF THE DUZDAGH	132

CONSTRUCTIVE GEOGRAPHY AND GEOECOLOGY

Vitalii MARTYNIUK. THE ESTIMATION OF GEOECOLOGICAL STATE OF THE NATURAL AND ANTHROPOGENIC LAKE-BASIN SYSTEM	137
Mykhailo MELNICHUK, Valentyna CHABANCHUK. CONSEQUENCES OF ANTHROPOGENIC IMPACTS ON FOREST LANDSCAPES OF RIVNE REGION	146
Lyubov YANKOVSKA. DISTRICTING AS A METHOD OF ECOLOGICAL AND GEOGRAPHICAL INVESTIGATIONS	155

Svitlana NOVITSKA. APPROACH TO OPTIMIZATION OF THE LANDSCAPE AND ENVIRONMENTAL ORGANIZATION OF THE TERRITORY (ON THE MATERIALS OF THE NOVYKIVSKA VILLAGE COUNCIL, ZBARAZH REGION)	160
Tetiana SHOVKUN, Inna MYRON. QUALITY OF DRINKING WATER AND ITS IMPACT ON THE HEALTH STATUS OF THE CHERNIGIV REGION POPULATION	167

RATIONAL NATURE MANAGEMENT AND CONSERVATION

Lyubomyr TSARYK, Petro TSARYK. ABOUT THE USE OF THE BASIN APPROACH FOR FORMING AN EFFECTIVE SYSTEM OF NATURE USE AND NATURE PROTECTION	174
Anatolii SMALIYCHUK. AGRICULTURAL LAND USE DYNAMICS WITHIN THE WESTERN PART OF UKRAINE: SPATIAL PATTERN AND DRIVERS	180
Miroslava PYTULIAK, Mykola PYTULIAK. THE LAND RESOURCES POTENTIAL OF TERNOPIL REGION AND EFFECTIVENESS OF ITS USE IN CONTEMPORARY CONDITIONS OF MANAGEMENT	190
Ihor KUZYK. GEO-ECOLOGICAL PROBLEMS OF A LAND USE OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES OF TERNOPIL REGION	196

FIGURES, EVENTS, NOTICES

PROFESSOR STEPAN POZNIAK – EXPERIENT RESPONSE THE MODERN UKRAINIAN SOURCES TO THE ANNIVERSARY NAZARUK MYKOLA MYKOLAIOVYCH	202
	204

LOSSES

MISSION TO LOVE NATURE AND PEOPLE (LIGHTS OF THE MEMORY PROFESSOR BAIKAK OLENY MYKOLAIVNY PRESENTED)	206
---	-----

INFORMATION ABOUT AUTHORS	210
----------------------------------	-----

Вимоги до матеріалів, які подаються до часопису!

Надіслані статті обов'язково повинні відповідати Постанові президії вищої атестаційної комісії України "Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України" від 15.01.2003р. №7-05/1 і мати відповідні рубрики.

Для публікації матеріалів у нашому журналі необхідно представити до редакції:

- Статтю в редакторі WORD (шрифт Times New Roman, келль 12, одинарний інтервал) на CD/DVD, електронною поштою (бажано *.doc і *.pdf версії, особливо у випадку використання у статті формул, схем та графіки), надруковану на папері формату А4, всі поля 20 мм; рисунки, діаграми вставити у текст і представити їх копії на диску (*.jpg *.cdr), **обсяг основного змісту статті (без резюме) не повинен бути меншим за 20000 символів (0,5 д.а.);**
- Рецензію провідного фахівця з даної галузі науки, як правило, доктора наук, завірену відповідним чином (для авторів без наукових ступенів та звань);
- Резюме українською (не менше 50 слів), англійською (300-500 слів) та російською мовами (50 слів), ключові слова до них, перекладені прізвища імена, по-батькові авторів, назви статей;
- УДК теми статті;
- Список використаної літератури обов'язково оформляти згідно нових вимог ВАКУ, також необхідно подати транслітерований латинкою список літератури (не перекладений), це можна зробити за допомогою сайту – <http://translit.kh.ua/> для Української мови та <http://translit.ru/> для російської);
- Відомості про авторів (прізвище, ім'я, по-батькові, місце роботи, посада, науковий ступінь та звання, адреса, телефон, електронна пошта) українською та англійською мовами.

При відсутності однієї з вище перелічених вимог подані матеріали не прийматимуться до розгляду.

Контактні телефони (0352) 43-61-54 (деканат географічного факультету ТНПУ)
(096) 699-48-55 (відповідальний секретар) – Царик Петро Любомирович
(096) 500-44-27 (головний редактор) – Царик Любомир Петрович

E-mail: pitertsaryk@ukr.net, pitertsaryk@gmail.com

Здано до складання 08.06.2018. Підписано до друку 22.06.2018. Формат 60x84/18. Папір друкарський. Умовних друкованих аркушів 21,6. Обліково-видавничих аркушів 22,0. Тираж: 110 примірників.

Свідоцтво про держреєстрацію: КВ № 15878-4350Р від 12.10.2010 р.

Віддруковано з готових діапозитивів у СМП "ТАЙП".